

საქართველოს საწარმოთა კონკურენტუნარიანობის ანალიზი და ბიზნეს რისკები მსოფლიო ბაზარზე

Analysis of georgia's competitiveness and business risks on the world market

ინგა გიგაური - ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

Inga Gigauri - Doctor of Business Administration, Associate Professor

Georgian Technical University

რეზიუმე: გლობალიზაციის ეპოქაში, როდესაც ჩვენს ეროვნულ საწარმოებს ფირმებს, ფუნქციონირება უზდებათ ერთობ არასტაბილურ და მოულოდნელობებით მოცულ ბიზნესგარემოში, სულ უფრო მეტ ყურადღებას საჭიროებს მათი კონკურენტუნარიანობის, ფინანსური მდგრადობის და ეკონომიკური ეფექტიანობის ზრდის ფაქტორები როგორც ადგილობრივ ასევე საერთაშორისო ბაზრებზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, კომპანიების, საწარმოების მხრიდან მუდმივად უნდა ხდებოდეს ფოკუსირება ბიზნეს რისკების გამოვლენის, მათი იდენტიფიცირებისა და პრევენციული ღონისძიებების გატარებაზე, რათა მათი მინიმუმამდე დაყვანით კომპანიებს მიეცეთ შესაძლებლობა განვითარდნენ ფინანსურად, ტექნოლოგიურად და გახდნენ უფრო მეტად სიცოცხლისუნარიანი. საზოგადოება, ხელისუფლება და ბიზნესი არის ის აუცილებელი ქვაკუთხედი, რომელთა ერთიანი, კოორდინირებული, შეთანხმებული მოქმედება და სამართლებრივი რეგულაციები ასრულებს უპირობო ფუნქციას ბიზნეს გარემოს გამოცოცხლებისა და საწარმოთა კონკურენტუნარიანობის ამაღლების ასპექტში. კომპანიებმა არა მხოლოდ უნდა უზრუნველყონ რენტაბელობის მაღალი დონე, ასევე უნდა შეძლონ რისკით გამოწვეული ნეგატიური შედეგების მინიმიზაცია ყველაზე მოულოდნელ შემთხვევაშიც კი. ამისათვის ფირმების რისკ-მენეჯერებმა უნდა შეიმუშაონ შესაძლო ბიზნეს-რისკების მართვის, მათი იდენტიფიცირების და სკანირების სპეციალური პროგრამა, რომლითაც შეფასდება რისკ-ფაქტორების წარმოქმნის საშიშროება და ამ რისკებით გამოწვეული დანაკარგები. ამასთან ერთად მოცემულ ნაშრომში აქცენტები დასმულია სწორედ მსოფლიოში აპრობირებული ანტიმონოპოლიური

კანონმდებლობის პრინციპების, სახელმწიფო დახმარებებისა და კონკურენციული პოლიტიკის განხორციელებაზე, მოცემული კანონმდებლობით გათვალისწინებულ აღსრულების მექანიზმზე, რომელიც გახლავთ ჩვენი ეროვნული კომპანიების რეპუტაციისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდის აუცილებელი პირობა მსოფლიო ბაზრებზე.

საკვანძო სიტყვები: კონკურენტუნარიანობის სტრატეგიები, ბიზნეს რისკები, კონკურენციის პოლიტიკა; მსოფლიო ბაზარი

Abstract: In the epoch of globalization, when our national enterprises have to function in a rather non-stable and unexpected business environment, more and more attention is needed to increase their competitiveness, more attention is required to the financial sustainability and economic efficiency in local as well as international markets.

Depending on the above mentioned, by the companies and enterprises should constantly would be focused on revealing of business risks, their identifying and carrying out the preventing measures in order to their minimize to gives the possibility to the companies to be developed financially, technologically and become more viable. The society, government and business are the essential cornerstones on the united, coordinated, concreted action and legal regulations fulfilling the unconditional function of the business environment, as well as the enhancement of competitiveness in the enterprises. The companies should not only ensure high levels of profitability and should be able to minimize the negative consequences of the risk even in the most unlikely cases. For this purpose, risk managers of firms should develop a special business-risk management, identification and scanning special program that will assess the risk factors and losses caused by these risks. In addition, the presented work emphasized the proven worldwide principles of antitrust law, state aid and competition policy, the law enforcement mechanism that are necessary conditions of our national reputation and improvement of competitiveness of companies in the world markets.

Key Words: Competitiveness strategies; Business risks, Politics of concurations; Antimonopoly legislation; World market

შესავალი: მოგეხსენებათ, რომ საქართველო - ევროკავშირის შორის ასოცირების ხელშეკრულების თანახმად გახდა გლობალური ეკონომიკისა და ბიზნესის ნაწილი, ამიტომ ეროვნულ ფირმებს(საწარმოებს) მოუწევთ კონკურენცია არა მარტო საშინაო ბაზრებზე,

არამედ მსოფლიო ბაზარზეც საერთაშორისო ფირმებთან. აღნიშნული ფაქტორი საქართველოს ახალი გამოწვევების წინაშე აყენებს, რომ სამეწარმეო პოლიტიკის ცენტრალური ამოცანა გახდეს სწორედ იმ წარმოებების მხარდაჭერა, რომლებსაც შესწევთ უნარი, ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი მაღალტექნოლოგიური და დამატებითი ღირებულების მქონე პროდუქტები აწარმოონ გრძელვადიან პერიოდში, მითუმეტეს, რომ ქვეყანაში არსებული ეროვნული, ბუნებრივი, შრომითი, მატერიალური და ფინანსური რესურსების გონივრული და ნაყოფიერი გამოყენება გვაძლევს იმის საშუალებას, რომ გავზარდოთ პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა, გავაფართოოთ ექსპორტის მიმართულებები პროდუქციის დივერსიფიკაციის გზით, უცხოურ ფირმებთან და სავაჭრო ქსელებთან თანამშრომლობის საფუძველზე.

სასურველია არსებული სამეწარმეო პოტენციალისა და მაღალი ტექნოლოგიების ბაზაზე განხორციელდეს იმ სამეწარმეო პროდუქტის ახალი სახეობების წარმოებების შექმნა, რომელთაც მაღალი საექსპორტო პოტენციალი გააჩნიათ მსოფლიო ბაზრებზე.

როგორც მიუნხენის მენეჯმენტის ინსტიტუტის გამოკვლევებმა აჩვენა, საწარმოების რენტაბელურად მუშაობისა და კონკურენტუნარიანობის ამაღლების ერთ-ერთ აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ინოვაციური პროდუქტების წარმოება და მიზნობრივ საბაზრო სეგმენტებზე ორიენტაცია. კრიზისისაგან მინიმალური ზიანის მისაღებად საჭიროა კომპანიას გააჩნდეს მართვის სისტემებისა და პროცესების გამართული მექანიზმი. იხ. ცხრილი 1

რომელიც ხასიათდება პროგრამულ-მიზნობრივი მიდგომებით, მობილობით, გადაწყვეტილებათა ხარისხის კრიტერიუმით. იგი საშუალებას იძლევა წინასწარ განვჭვრიტოთ კრიზისის გამოწვევი სიმპტომები და თავიდან ავიცილოთ კრიზისის უარყოფითი შედეგები.

საქართველოს კონკურენტუნარიანობის საკითხმა ერთიან გლობალურ სივრცეში ორმაგად აქტუალური როლი შეიძინა. ქვეყანაში მოსახლეობის დასაქმება, შემოსავლების დონე, წარმოების პოტენციალი პირდაპირაა დაკავშირებული იმაზე, თუ რა

დონეზე ფლობს უპირატესობებს ეროვნული ეკონომიკის ცალკეული დარგები და საწარმოები მეტოქეებთან შედარებით.

მაჩვენებლები	სტრატეგიები	
	საერთო	ანტიკრიზისული
მიზნები	დაბალანსებული პროგნოზირებადი ფუნქციონირება	არასტაბილური მდგომარეობიდან სწრაფი გამოსვლა
ძირითადი ყურადღება	გრძელვადიანი პროგრამებით	სექტორებისა და ეტაპების მიხედვით პრობლემების გადალახვა
საშუალებები	ძირითადად გარე რესურსებით	ძირითადად შიდა რესურსებით
ბიზნესი	მაგისტრალური წარმოება, რომელიც ორიენტირებულია მსხვილ სეგმენტზე	დივერსიფიცირება, მცირე საწარმოების ბაზრის პატარა სეგმენტში შექმნა.
სამეცნიერო და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოები	ფუნდამენტური კვლევები და შემუშავებები	ჩქარი უკუგება, მცირე დამატებითი დანახარჯებით
წარმოება	მასობრივი და მსხვილი სერიულობის გაფართოება, ლიდერობა დანახარჯების მიხედვით	დივერსიფიკაცია, სტრატეგიული ნაკეთობების ხარისხის ამაღლება, ორიენტაცია საქონელ-დიფერენცირებულ მარკეტინგზე

ცხრილი 1. საერთო და ანტიკრიზისული სტრატეგიის ნიშნები

ესაა ახალი ტექნოლოგიები და ცოდნა, ინოვაციები ყველა სტადიაზე: საქონლის დიზაინიდან მომხმარებელამდე მისი მიტანით, ადამიანური კაპიტალის მაღალი ხარისხი, მათ შორის შრომითი რესურსების კვალიფიკაცია და ა.შ. მართალია საქართველოს გააჩნია რამდენიმე ბუნებრივი უპირატესობა, უპირველეს ყოვლისა მრავალფეროვანი ბუნებრივი რესურსები, მაგრამ განვითარებული უპირატესობებით ქვეყანა ჯერ კიდევ შორსაა მსოფლიოში წამყვანი პოზიციებისაგან. ასევე საინტერესოა ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის საკითხი მაკრო და მიკროდონეზე (ცალკეული ფირმების დონეზე). მსოფლიო ბაზარზე, გარკვეულ საზღვრებში საქართველო კონკურენტუნარიანია ნედლეულის ექსპორტით, რაც ნაკლებად სტაბილურია, ამიტომ ქვეყნის მათავარი ორიენტირი უნდა გახდეს მზა ნაკეთობების კონკურენტუნარიან, მაღალტექნოლოგიურ წარმოებაზე გადასვლა, სადაც პირველ პლანზე წამოიწევა საქონლისა და მომსახურების ხარისხი და სიახლე. აღნიშნულის ხელშესაწყობად შესაძლებელია სახელმწიფომ შექმნას სუვერენული ექსპორტ-იმპორტის ბანკი. მას შეუძლია მსხვილი საფინანსო დონორი ორგანიზაციებისაგან აიღოს დაბალ პროცენტიანი კრედიტი 1-დან 2% მდე და მისცეს ადგილობრივ სამეწარმეო სექტორს გრძელვადიანი საინვესტიციო სესხი.....

ძირითადი ტექსტი: დღეს, გლობალიზაციის პირობებში მსოფლიო საექსპორტო ბაზრების ათვისებისათვის კონკურენტული ბრძოლა გახდა უმნიშვნელოვანესი ამოცანა, რაც ბევრი ფირმისათვის (საწარმოსათვის) ხდება გადარჩენის შესაძლებლობა. ძალიან რთული იქნება ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფა და კომპანიების საექსპორტო პოტენციალის განვითარება, თუ არ იქნა შერჩეული კონკრეტული მიმართულებები და პროდუქტები. ეკონომიკური ზრდა უნდა ემყარებოდეს წინასწარ გააზრებულ კონკურენტულ უპირატესობებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ქვეყანა აღმოჩნდება „რეტროეკონომიკის მდგომარეობაში, როდესაც მისი ეკონომიკა ორიენტირებულია მომაკვდავ დარგებზე და ხელოვნურად ცდილობს მის სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნებას, ხოლო მისი საწარმოები (კომპანიები) იყენებენ მოძველებულ ტექნოლოგიებს, მაგრამ მათ პროდუქციაზე მაინც არსებობს გარკვეული მოთხოვნა“[1,p. 455]

საქართველოში ჩატარებულმა რეფორმებმა მიუხედავად გარკვეული წარმატებებისა, ვერ უზრუნველყო ქვეყნის ინტეგრაცია მსოფლიო ეკონომიკაში. ასეთ პირობებში ალბათ უპრიანია ვეძებოთ

მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები და მათი აღმოფხვრის გზები. პირველ რიგში აუცილებელია დავადგინოთ კავშირი ქვეყნის კონკურენტუნარიანობასა და საექსპორტო პოტენციალს შორის. საერთაშორისო სავაჭრო ცენტრის

ცხრილი 2. წამყვანი ქვეყნებისა და საქართველოს საექსპორტო მაჩვენებლები მსოფლიო კონკურენტუნარიანობის ინდექსში

სახელმწიფო	ექსპორტი ათას აშშ დოლარში	სავაჭრო ბალანსის სადღო ათასს აშშ დოლარში	ექსპორტი ს % მსოფლიო ექსპორტში	იმპორტი ს % წილი მსოფლიო იმპორტში	სამი პროდუქტის წილი მთელ ექსპორტში	სამი ბაზრის წილი მთელ ექსპორტში
შვეიცარია	304688646	35533861	1.89	1.64	46.2	37.2
აშშ	1453169633	-796491086	9.00	13.73	15.6	42.2
სინგაპური	329868096	46862251	2.04	1.73	25.2	36.2
ჰოლანდია	569376621	65196526	3.53	3.08	18.0	41.5
გერ	1340751954	280079536	8.3	6.47	13.3	24.3
საქართველო	2113469	5121169	0.01	0.04	0.9	26.0

წყარო: www.WTO.org.com

2017-2018 წლების მონაცემებზე დაყრდნობით მოხდა კონკრეტული ქვეყნებისა და საქონლის შედარება სავაჭრო ბალანსისა და საექსპორტო მაჩვენებლების ჭრილში. იხ. ცხრილი 2

როგორც ცხრილის მონაცემებიდან ჩანს, კონკურენტუნარიანობის მაჩვენებელში წამყვანი ქვეყნების საექსპორტო პროდუქტების რაოდენობა საქონლის ჰარმონიზაციის

სისტემის 4 ნიშნა დონეს უტოლდება და მერყეობს 4541 დან - 5168-მდე. მხოლოდ აშშ-ს აქვს უარყოფითი სავაჭრო ბალანსი, რაც აიხსნება ამ ქვეყანაში უფრო მეტად მომსახურების ექსპორტზე ორიენტირებულობით. მარტივი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საექსპორტო ზრდა მიიღწევა საექსპორტო პროდუქციის მრავალფეროვნებით.

ამას მოწმობს მეორე მაჩვენებელიც, სადაც მითითებულია სამი წამყვანი საექსპორტო პროდუქტის წილი ქვეყნის მთლიან ექსპორტში. ფაქტია, რომ წამყვანი ქვეყნები უფრო მეტ უპირატესობას ანიჭებენ დაბალ საბაზრო კონცენტრაციას და საექსპორტო პროდუქტების მრავალფეროვნებას. ანუ ისინი ინტენსიურად ვაჭრობენ მცირე რაოდენობის სავაჭრო პარტნიორებთან. საქართველოს მაგალითზე სურათი აბსოლიტურად განსხვავებულია: საექსპორტო პროდუქტების დაბალი რაოდენობა; მაღალი საბაზრო კონცენტრაცია. ცალსახაა, რომ საქართველოს შემთხვევაში პრობლემის გადაჭრის ძირითადი გზა უნდა იყოს საექსპორტო პროდუქტების რაოდენობის ზრდა, რომელსაც ხელი უნდა შეუწყოს სამრეწველო და მეცნიერებატევადი დარგების აღორძინებამ, ანუ ზოგადად სახელმწიფოს მხრიდან გააზრებულმა ინდუსტრიულმა პოლიტიკამ.

საინტერესოა მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის ექსპერტთა მოსაზრებები საქართველოდან ექსპორტის ზრდის ხელისშემშლელ ფაქტორებზე, კერძოდ მიზეზებად მათ დაასახელეს:

- პოტენციური ბაზრებისა და მყიდველების იდენტიფიცირება;
- პროდუქციის ტექნოლოგიასა და მის შექმნაში შეუსაბამო უნარები;
- საზღვარგარეთ არსებული ტექნიკური მოთხოვნები და სტანდარტები;
- სავაჭრო ფინანსების დაბალი ხელმისაწვდომობა
- მყიდველთა რაოდენობრივი/ ხარისხობრივი მოთხოვნების უზრუნველყოფა
- აუცილებელ საიმპორტო მასალებზე კონკურენტულ ფასებში წვდომის სირთულეები.

სამწუხაროდ, აღნიშნული პრობლემების გადასაწყვეტად ძალიან ცოტა რამ გაკეთდა და პროგნოზირებაც მწელია, რამდენად სწრაფად მოგვარდება მათი თუნდაც ნაწილი უახლოეს მომავალში. კვლევის ანალიზისათვის აუცილებელია ერთმანეთს შევუდაროთ საქართველოს ექსპორტის, იმპორტის და მშპ-ს ზრდის ტემპები, რაც საშუალებას მოგვცემს განვსაზღვროთ ექსპორტის ზრდის შემდგომი პერსპექტივები. იხ. ცხრილი 3 და 4 როგორც 2-ე ცხრილის მონაცემებიდან დავინახეთ, საექსპორტო პროდუქციის დაბალი ნომენკლატურა ექსპორტის ზრდის ამოცანას ორ ქვეამოცანად აყალიბებს. კერძოდ, მოკლევადიან პერიოდში ექსპორტის ზრდა უნდა განხორციელდეს არსებული საექსპორტო პროდუქტებით, ხოლო ხანგრძლივადიან პერიოდში ახალი საექსპორტო პროდუქტების შექმნის გზით პირველი ამოცანის გადაწყვეტა მოითხოვს:

ცხრილი 3. მშპ-ს; ექსპორტისა და იმპორტის დინამიკა საქართველოში

წლები	მშპ მიმდინარე	ექსპორტი ათასს აშშ დოლარში	იმპორტი ათასს აშშ დოლარში
2011	14.435 მლრდ	2186	7072
2012	15.846 მლრდ	2377	8056
2013	16.14 მლრდ	2910	8023
2014	16.509 მლრდ	2861	8602
2015	13.994 მლრდ	2205	7300
2016	14.333 მლრდ	2113	7295
2017	14.959 მლრდ	2736	7940
2018	11.255 მლრდ	3363	9123

წყარო: www.geostat.ge

1) ახალი საექსპორტო ბაზრების ათვისებას; 2) არსებული საექსპორტო პროდუქციის უფრო მაღალ საფასო ნიშაში გაყიდვას. ორივე ამ ამოცანის განხორციელება უნდა მოხდეს კარგად ცნობილი სტრატეგიული მიმართულებების საფუძველზე, როგორიცაა: დანახარჯებით ლიდერობა; დიფერენციაცია; კონგლომერაციული დივერსიფიკაცია (ახალი პროდუქციის, ან მომსახურების დამატება); რეგენირებადი ზრდის სტრატეგია (რომელიც ხორციელდება მცირე

ვენჭურული ფირმების შეძენის ან კომპანიაში ახალი ქვეგანაყოფების ორგანიზაციით). პირველი მოითხოვს მასობრივ წარმოებას გლობალური ეკონომიკის მოთხოვნების შესაბამისად, რაც ქართულ რეალობაში რესურსული სიმწირით ლიმიტირებულია. მეორეს შემთხვევაში ეს ნიშნავს შეთავაზებული პროდუქციის უნიკალური თვისებების ხაზგასმას და ხარისხს, რომელზეც მომხმარებელი ფსიქოლოგიურად მზად იქნება გადაიხადოს მაღალი ფასი.

ცხრილი 4. მშპ, ექსპორტისა და იმპორტის ზრდა წინა წელთან შედარებით

წლები	მშპ მიმდინარე, %	ექსპორტი,%	იმპორტი,%
2012	9.7	8.7	13.9
2013	1.8	22.4	-0.5
2014	2.3	-1.7	7.2
2015	-15.3	-23.0	-15.2
2016	2.4	-4.2	-0.01
2017	4.3	29.5	8.9
2018	-24.7	22.0	14.9

წყარო: www.geostat.ge

როგორც წესი, კომპანიების (ფირმების) ფინანსური მდგრადობა და ეფექტურად მართვა შეუძლებელია რისკების თავისებურებათა შესწავლისა და მათი საწარმოო-ეკონომიკურ ბრუნვაში ოპტიმალურად მორგების გარეშე. ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს: მიუხედავად იმისა, რომ რისკები თავისი შინაარსისა და თავისებურებებიდან გამომდინარე, მრავალგვარია, (მაკროეკონომიკური, მიკროეკონომიკური, ფინანსური, საბანკო, სავალუტო, საპორტფელო და ა.შ) მათი უარყოფითი გავლენა საბოლოოდ ფინანსურ შედეგებში იყრის თავს. რისკი, სხვა

არაფერია, თუ არა ნებისმიერი საშიშროება ქონების, ფულადი და სხვა ფასეულობათა გაუთვალისწინებელი დანაკარგებისა, რომლებიც ფინანსურ დანაკარგებში კონცენტრირდება.

კომპანიაში რისკით გამოწვეული უარყოფითი შედეგები შეიძლება იყოს დიდი ან მცირე ზომის, მაგრამ მისი მთლიანად თავიდან აცილება შეუძლებელია, ჩვენ შეგვიძლია მხოლოდ პრევენციული ღონისძიებებით, ან სხვა მეთოდებით მისი შერბილება, ისე, რომ დამანგრეველი ზემოქმედება არ მოახდინოს კომპანიის საქმიანობის მიზნებსა და შედეგებზე. ანუ ჩვენ შეგვიძლია რისკების მართვის სტრატეგიას მივუდგეთ შემდეგი პრინციპებით:

1. კაპიტალის დაბანდების ისეთი ვარიანტი შევიმუშაოთ, რომელიც კაპიტალუკუგების მაქსიმუმს მოგვცემს.
2. უზრუნველყოფილ იქნეს მოსალოდნელი ეკონომიკური შედეგების მიღების ოპტიმალური ზომა.
3. მიღწეულ იქნეს მოგებისა და რისკის სიდიდის ოპტიმალური შეთანწყობა.

გაკოტრებული საწარმოების მაგალითზე ჩატარებულმა კვლევამ დაგვანახა ფინანსური, საინვესტიციო და სხვა სახის რისკების წარმოქმნის, მათი შემცირების ან უკეთეს შემთხვევაში თავიდან აცილების აუცილებლობა. ვიცით რომ საფინანსო რისკების წარმოქმნა უკავშირდება კომპანიაში დებიტორულ დავალიანებათა ზრდას, გადამხდელუნარიანობის მაჩვენებლებს, რომელიც გამოიხატება მიმდინარე ლიკვიდობის და საკუთარი კაპიტალით საბრუნავი აქტივების უზრუნველყოფის მაჩვენებლებით. საინვესტიციო რისკი დაკავშირებულია ფინანსური პორტფელის გაუფასურებასთან. ისმის კითხვა, როგორ ავიცილოთ მოსალოდნელი რისკები ფირმაში (კომპანიაში) და ვის ეკისრება პასუხისმგებლობა კრიზისული სიტუაციების დადგომის შემთხვევაში. რა თქმა უნდა ანტიკრიზისულ ღონისძიებათა მართვის სისტემის უზრუნველყოფა გენერალური დირექტორის კომპეტენციაა, მაგრამ იგი ამ

ფუნქციას ასრულებს მმართველ გუნდთან ერთად, სადაც საპასუხისმგებლო საქმის შემსრულებელი არის ფინანსური მენეჯერი. კომპანიის ფინანსური მენეჯერის ხედვის არეში

მუდმივად უნდა კონტროლირდებოდეს ის მოვლენები და პროცესები, რომლებიც პროგნოზირებენ საწარმოში(ფირმაში) არასასურველი ფინანსური მდგომარეობის დადგომის ალბათობას. კერძოდ, როგორიცაა: ძირითადი საქმიანობის ზარალი; საბრუნავი სახსრების ნაკლებობა; სამეურნეო ოპერაციებიდან ფულადი ნაკადების შემოსავლის შემცირება; ფირმის ფასიანი ქაღალდების ფასის დაცემა; ვადიანი ვალდებულებების დაფარვის შეუძლებლობა;

დასკვნა: ბიზნეს რისკების მინიმუმამდე დაყვანის მიზნით აუცილებელია დროულად განხორციელდეს რისკების შემცირების კონტროლისა და ტექნიკის საიმედო პროცესები და საწარმოს სხვადასხვა დონეებზე მოვახდინოთ რისკის მართვის სტრუქტურირება, რათა უზრუნველყოთ საწარმოთა რენტაბელურად მუშაობის სასურველი დონე და ნორმატიულ-სამართლებრივი მოთხოვნები.

საერთაშორისო პრაქტიკა ადასტურებს, რომ ქვეყანაში გატარებული ეკონომიკური რეფორმები მსოფლიო სავაჭრო სივრცეში ადგილის დასამკვიდრებლად კონკურენციის ეფექტიანი პოლიტიკის გარეშე წარუმატებელი იქნება. კონკურენციის საერთაშორისო წესები და პრინციპები დღის წესრიგში აყენებს კონკურენციული პოლიტიკის შექმნისა და გაჯანსაღების ამოცანას საქართველოშიც. აღნიშნული საკითხის აქტუალიზაცია გამოწვეულია ჩვენი ქვეყნის სასაქონლო ბაზრების მონოპოლიზაციისა და კარტელური შეთანხმებების გაძლიერებული ტენდენციებით. დასახელებული ფაქტორები ქვეყნის ხელისუფლებას აკისრებს შესაბამის ვალდებულებებს კონკურენციის პოლიტიკის ისეთი ელემენტების უზრუნველყოფაზე, როგორიცაა:

- კონკურენციის სათანადო, ცხადი და პროგნოზირებადი წესების ერთობლიობა
- ეფექტური სახემწიფო ზედამხედველობა და მათი დაცვა
- აღსრულების სანდო და გამჭირვალე პრაქტიკა

კონკურენციის კანონები უნდა ქმნიდეს საფუძველს მონოპოლიური ქცევისა და ისეთი შეთანხმებების თავიდან აცილებისათვის, რომლებიც ზიანს აყენებს ბიზნეს სუბიექტების და მომხმარებლების

ინტერესებს. ამ კანონებმა უნდა შექმნას ქმედითი, სტაბილური პირობები ახალი კომპანიების ბაზარზე გამოსასვლელად და მათ შორის ჯანსაღი კონკურენციის დასაცავად. საქართველოში ბოლო წლების მანძილზე გატარებულმა რეფორმებმა შექმნა ხელსაყრელი პირობები საგარეო სავაჭრო რეჟიმის ჩამოყალიბებისათვის. სწრაფი ტემპით წარიმართა ექსპორტის ლიბერალიზაციის პროცესი, თუმცაღა ამ მიმართულებით პრობლემების აღმოსაფხვრელად გასაკეთებელი კიდევ ბევრია. საქართველოს ექსპორტის განვითარებისა და კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით საჭიროა:

– სისტემატურად იქნეს შესწავლილი ქვეყნის საექსპორტო და კონკურენტული პოტენციალი, აგრეთვე მსოფლიო ბაზრის სავაჭრო პოლიტიკური სიტუაცია და კონიუნქტურის დინამიკა

– ექსპორტის ხელშეწყობის დარგობრივი და რეგიონალური პროგრამების ღონისძიებათა შეთანხმება-კოორდინაცია ბიზნეს სუბიექტებთან ერთად

იქიდან გამომდინარე რომ ჩვენ ვართ ოდითგანვე აგრალური ქვეყანა, საექსპორტო საექსპორტო სტრატეგიის პრიორიტეტი უნდა იყოს გადამუშავების მაღალი ხარისხის მექანე საქონლის-აგროსამრეწველო პროდუქციის ექსპორტი და მისი სახელმწიფო მხარდაჭერა, რაც საწინდარი გახდება ეკონომიკის, მოსახლეობის დასაქმების ზრდისა და მსოფლიო ეკონომიკაში ჩვენი ქვეყნის პოზიციების გაძლიერებისა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Papava, Vladimer, Retroeconomics-Moving from Dying to Brisk Economy, Journal of Reviews on Global economics, 2017,6, pp 455
2. Evolution of Competition Law in the world. Competition Regimes in the World- A Civil Society Report (2006). India.(www.cuts.org)
3. <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?> გადამოწმებულ იქნა 02.02.2019
4. www.geostat.ge გადამოწმებულ იქნა 02.02.2019